

Gebeden en verkondiging Kerstmorgen 2010

Gereformeerde Kerk Loosdrecht - ds. Stefan Dijkhuizen

Overweging bij het Kerstfeest 2010 'Waar is je (t)huis?'

Geliefden van onze Heer,

Waar ben je nu werkelijk thuis? Waar kun jij thuiskomen?

Dat is waar het met Kerst ten diepste om draait: Over thuis zijn, over een God die een huis zoekt bij de mensen.

Door het Kerstverhaal moest ik denken aan een gesprek dat ik eerder deze maand had. Daarin vertelde iemand uit deze gemeente me over zijn huis. Het huis waar hij al zijn hele leven gewoond had. De kamer waarin zijn bed nu staat was ooit de kamer waarin hij geboren werd.

Soms hoor je dat nog wel eens, mensen die al hun hele leven op dezelfde plek wonen. Het ontroert me, als mensen daar over vertellen, over de plek waar ze vandaan komen, waar ze thuishoren. Waar hun ouders hen ooit als kind kregen, en waar misschien generaties in datzelfde huis aan vooraf zijn gegaan. Zo'n plek is dan meer dan gewoon een huis.

Het Kerstverhaal doet je denken aan waar jouw huis staat. Waar je vandaan komt. Waar ben jij geboren? Waar ben jij thuis?

Zo gingen ook mijn eigen gedachten terug. Voor mijzelf geldt haast het tegenovergestelde van dat gemeentelid. Ik begon te tellen, en kwam in krap drieënhalve decennia tot maar liefst 8 woonplekken, 8 verschillende huizen. Waar kom je dan vandaan?

Toch koester ik de plek waar het ooit begon. Een klein huisje, eigenlijk niet meer dan een omgebouwd schuurtje op een achterplaats ergens in Katwijk. In de zomer woonde daar de familie als het voorhuis aan de badgasten werd verhuurd. Mijn ouders woonden er tijdelijk, en ik kwam een stuk vroeger dan gedacht. Het was wat improviseren, maar volgens mij is het wel goed gekomen. En ondanks de vele andere plekken en huizen die later volgden, blijft dit huisje op de 'plaes' - op z'n Katteks - een bijzondere plek.

Het Kerstverhaal, dat gaat over dat kleine en onaanzienlijke Bethlehem, dat ons vertelt over een God die onder de mensen wil wonen, het wil ons aan het denken zetten: Waar ben ik dan thuis? Waar kan ik thuiskomen? Zo gezien hebben we hier een kerk vol met mensen, met ieder hun eigen verhalen en ervaringen met plekken waar je werkelijk thuis kunt zijn.

Uit onderzoek blijkt trouwens dat 'je thuis voelen' in de eerste plaats niet te maken heeft met de ruimte, of de inrichting, maar vooral met de mensen om je heen. 'Ergens de weg weten', 'dezelfde taal spreken', 'een plek waar je kan bijkomen', of 'we hebben ons verleden er liggen'. Als je over 'je thuis voelen' spreekt, dan spreek je dus over medemensen. Mensen waar je mag zijn, waar je gekend bent.

(Even een zijspoor, maar wel een spannende vraag, voel jij je hier ook thuis? Misschien sinds lange tijd weer eens in de kerk, maar kan dit een huis zijn waar het goed toeven is? Beleef je dat ook zo? En dan gaat het dus niet eens zozeer om de kerk, om het gebouw, hoewel het vaak ook 'huis van God' genoemd wordt. Voel je je nog thuis bij God, bij al die andere mensen die ook iets van God zoeken? En zo nee, hoe komt dat dan? Dat kan trouwens net zo goed de vraag zijn van een wekelijkse kerkganger, als van iemand die hier af en toe, of alleen met Kerst komt.)

Een andere kant van het Kerstverhaal is dat we meer dan anders erbij bepaald hoe belangrijk het is waar je huis staat. Vroeger deed het er vooral toe van wat voor huize je was; katholiek, hervormd of gereformeerd. Boer, arbeider of middenstand. Tegenwoordig, nu de wereld zo klein is geworden, en de oude zuilen niet meer bestaan, is het vooral van belang in welk deel van de wereld jouw wieg stond.

Want hoe schattig en romantisch het Kerstverhaal in onze beeldcultuur ook is, het gaat natuurlijk over niets anders dan een stinkende, koude stal. En in een kribbe, gewoonweg bij de beesten af! Het doet ons hier in het Westen ooit beseffen wat voor een geluk wij hebben. In die zin staat het oorspronkelijke verhaal heel ver van ons af. Maar voor zoveel andere mensen in deze ongenadige wereld is het helaas de harde en enige werkelijkheid. Is er geen thuis.

Het Kerstverhaal wil ons vertellen hoe God een god van mensen wil zijn. Hoe in een eenvoudig kindje, Jezus, Josje, aan het licht komt dat wij allemaal kinderen van God zijn. Dat het duister niet wint, hoe donker het buiten ook lijkt. Dat vrede en veiligheid het eerste en het laatste woord zullen zijn.

Dat verhaal staat op verschillende manieren in de Bijbel. Het bekendste zijn natuurlijk de verhalen van Matteüs en Lucas. Zij vertellen - zij het ieder op een eigen manier - daadwerkelijk over de geboorte van een kind, over de vader en moeder, de stal, de herders en de wijzen. Zo willen zij de oorsprong van Jezus duiden.

Vanmorgen hoorden wij van een heel andere insteek. Bij Johannes niet een geboorteverhaal - althans niet in letterlijke zin - maar een gedicht, een lied, een lofzang haast. Jezus, het Licht, het Woord van God zelf, is in de wereld gekomen en wil alle mensen verlichten. Of, zoals in het laatste vers dat we lazen: 'Het Woord' - dat is Gods spreken, daar waar God geschiedt en gebeurt, zo vertalen anderen, dat Woord 'is mens geworden en heeft bij ons gewoond'.

Dat is zijn Kerstboodschap: God is vlees en bloed geworden. Hij heeft gesproken, zijn Woord is licht geworden in deze wereld, en woont bij ons.

Maar waarom zou Johannes nu voor zo'n insteek hebben gekozen? Het tafereel van die aandoenlijke kerststal is toch veel tastbaarder, veel concreter?

Ik ervaar het als een rijkdom dat de evangelisten ieder op hun eigen wijze vertellen over Jezus. En de ene is niet beter of betrouwbaarder dan het andere. En alhoewel het verhaal van Johannes op ons wat filosofisch en abstract kan overkomen, denk ik dat hij juist uit alle macht geprobeerd heeft het een verhaal voor ons allemaal te maken.

Bij Johannes daarom niet de insteek van een stal en een voederbak. Niet bij een oud tafereel dat al lang weer voorbij is, en voor ons 21e eeuwse mensen nauwelijks voor te stellen.

Nee, Johannes heeft gezocht - haast gespeeld zou ik willen zeggen - met woorden om uit te drukken wat het nou precies betekent dat God spreekt, dat God gebeurt onder de mensen. Dat hij - om het maar direct te zeggen - vlees en bloed is geworden.

In die zin is het veel dieper wat Johannes hier vertelt. Een kerststal, daar kun je naar kijken, van ontroerd raken zelf, maar je bergt hem straks ook weer op. Nee, wat betekent het nou voor ons, vandaag en hier en nu, dat God ervoor kiest om bij ons te wonen, bij ons zijn huisje te vinden?

Johannes heeft goed geluisterd naar het begin van de Bijbel, maar dat had u of jij vast al gehoord. In het begin... Het gaat opnieuw om Genesis, om Schepping. Er gebeurt wat, God gebeurt zelf. Zijn zoon wordt gebaard, een redder wordt geboren.

Taal danst en duikelt over elkaar heen. Het is ook nauwelijks onder woorden te brengen. Want wie weet er nou precies te verklaren wat er met Kerst gebeurt en wat het betekent?

Johannes drukt denk ik heel diepzinnig uit wat Kerst - ook vandaag nog - kan betekenen. Kerst, God-met-ons, een god die in mensen gelooft, zo sterk zelfs dat Hij één van ons worden wil. Een God die zich thuis voelt bij mensen als wij.

Kerst wil dan zeggen: Dat het nooit te donker is voor het licht dat schijnt. Dat ieder mens licht in zichzelf heeft. Dat we allemaal kinderen van God mogen zijn.

Er gebeurt verschrikkelijk veel op deze wereld dat donker en boos is. We hebben allemaal de voorbeelden op ons netvlies. Het zijn er zelfs zoveel dat we maar weinig vertrouwen hebben in de toekomst, zo stond deze week nog in de krant. De mensen zijn somber gestemd, en verwachten geen verbetering op korte termijn.

Juist dan kan Kerst weer een goede tijd zijn om tot jezelf te komen. Want wat betekent dat wonder van Bethlehem nu voor jouzelf? Het wonder dat blijkbaar juist daar gebeurt waar je het niet verwacht. Rondom je, in de kleinsten, de armsten, maar ook in jezelf: Daar wil God wonen, zijn huis vinden. In onszelf wil God gebeuren, steeds weer opnieuw.

Kerst 2010 stelt ons dus voor de vraag wat wij doen met het gebeuren, met die geboorte van God, in onszelf, in onze omgeving, in de mensen om ons heen. In de woorden van Johannes: Hoe wordt het wonder van Bethlehem vlees en bloed in jouw eigen leven? Ook straks, als de kerstboom en stal weer zijn opgeruimd, de kinderen weer naar school gaan, en het nieuwe jaar weer begint?

Ik begon met wat gedachten over je thuis. Met Kerst vindt God een huis onder de mensen. Of niet?

Natuurlijk is er licht, is er gezelligheid en vriendschap, in alle overvloed zelfs. Maar misschien zit er ook iets van een uitdaging in, voor onszelf, voor jou, voor mij:

In ons diepste zelf vindt steeds weer de geboorte van Jezus, van het Woord van God plaats. Kunnen we het herkennen, ook het kind in onszelf, daar waar we werkelijk thuis zijn?

God wil daar wonen, en niet anders. Alleen zo kan hij gebeuren. Ongelooflijk. 'God', zo las ik van de week in een prachtige column, 'God smokkelt zichzelf als een baby deze duistere wereld binnen. Hij moet dan toch wel meer geloof hebben in ons, dan wij in Hem.'

Voor wie het wil zien. God kiest voor ons. Amen.